

Ankét az egyetemen Oktatás és gazdaság- politika

Konzultatív tanácskozást rendezett a József Attila Tudományegyetem kedden este az egyetem KISZ-klubjában, melynek középpontjában az oktatás társadalomgazdasági kérdései álltak. A beszélgetést dr. Garamvölgyi Károly oktatási miniszterhelyettes vezette, aki a Közgazdasági Társaság főtítkáráként is vállalta a felmerülő vitás kérdések megválaszolását. Az ankétot részt vett dr. Koncz János, a Csongrád megyei pártbizottság titkára, Deák Béla, a városi pártbizottság titkára, valamint az egyetem állami, párt- és KISZ-vezetői.

Dr. Garamvölgyi Károly elmondta, hogy az oktatás gazdasági szempontú vizsgálata különösen aktuális: belpolitikai téren a magyar társadalomgazdaság hat-nyolc éve az úgynevezett extenzív fejlődési szakaszról az intenzívre tért át, s ez a tény az élet minden területén magasabb minőségi követelményeket jelent a munkaerővel szemben. Az oktatás szerepe így rendkívüli módon megnövekedik, ugyanakkor a munkaerőhiánynak és az anyagi erőforrások hiányának korlátozó tényezőit a hatékonyság növelésével lehet és kell áthidalni az első, a közép- és a felsőfokú oktatásban egyaránt. A miniszterhelyettes többek között a továbbképzés fontosságát is kiemelte a fenti problémák kapcsán.

Világ-gazdasági, nemzetközi szempontból sem lehet mellékes oktatásunk gazdaságpolitikai vetülete — jelentette ki dr. Garamvölgyi Károly s elmondta, hogy a békés egymás mellett élés stratégiájában központi helyet foglalnak el az eszmei-ideológiai harc erősödésének és ugyanakkor a két világhrendszer közötti gazdasági kapcsolatok erősítésének követelményei. Ezek figyelembevételével pedig a képzettség szerepe nagymértékben nő, s igen nagy fontosságúvá válik.

A miniszterhelyettes bevezetője után közvetlen, kötetlen, baráti hangú beszélgetés keretében válaszolt a hallgatóság kérdéseire, amelyek a felvetődött problémákat változatosan, sokféle oldalról világították meg.

D. L.

Szegedi pedagógusok tankönyve

A tanév kezdetére megjelent az Oktatási programok a fizika tanításához című kötet második része. Dr. Lang Jánosné szakfelügyelő és dr. Diós József iskolagazdát közös könyve az Elektromosságban témaköréhez nyújt újabb tizenkét oktatási programot, közöttük szakköri anyagot is. A Tankönyvkiadó gondozásában megjelent kötet az első részzel együtt 30 oktatási programmal segíti az oktató-nevelő munkát.

Újonc határőrök esküje

Katonai esküt tettek a határőrséghez bevonult fiatalok. Kiskunhalason az esküre felsorakozott újoncokat és az ünnepségen megjelent hozzátartozóikat Dudás István kerületparancsnok köszöntötte. Szólt az eskü és a tényleges katonai szolgálat jelentőségéről, a határőrizeti feladatok elsajátításának szükségességéről. A kerületparancsnok megállapította, hogy az újoncok megfelelő katonai előképzéssel vonultak be a határőrséghez.

A Csongrád megyei fiúk húsz százaléka főiskolát vagy középiskolát végzett, akik az iskolában katonai

jellegű foglalkozásokon is részt vettek. Az újoncok egy része bevonulása előtt az MHSZ-ben, az Ifjú Gárdában, vagy általános iskolában az úttörőmozgalomban szerzett katonai alapismereteket. A fiatalok hetvenöt százaléka iparban dolgozott, többsége KISZ-ista, szakszervezeti tag, s mint szervezett munkások a katonai közössége is gyorsan beilleszkedtek.

Az újoncok alapkiképzésük után szakkiképzésben részesülnek, majd leszerelésükig határőrizeti szolgálatot teljesítenek.

G. B.

Új filmek

Kétrészes színes szovjet film. Írta: Kurosawa Akira és Jurij Nagibin. Fényképezte: Alekszandru Nakai és Jurij Gantman. Zene: I. Svarc. Főszereplők: Makszim Munzuk és Jurij Szolomin. Rendezte: Kurosawa.

Az ifró-utazó Vlagyimir Arsenyev századeleji távolkeleti expedíció eleve nem meglepetés, hogy a rendező szépségű filmjében. S hogy a televízió jövőből éppen a közelmúltban láthattuk képernyőn a világhírű japán rendező életmű-sorozatát, A vihar kapujában, A hét szamuráj, a Dodeskaden valószínűleg kellő vonzerőt ígér a Derszu Uzalához is — ami méltó folytatása a sorozatnak. Moszkvai nyilatkozatában maga a rendező vallott így: „Filmem középpontjában az a szokatlan barátság áll, amely éveken át összefűzte Arsenyevet és Derszu Uzalát. A barátság, az emberi hűség és a természet iránti szeretet vonz engem mindennél jobban. Derszu lelkileg egészséges, kiegyensúlyozott, erős. En is, akárcsak Arsenyev, nem tudok nem lelkesedni érte.” Eppen ez az azonosulás tartja fogva a nézőt is. Lelki azonosulás, kivallhatatlan rokonszenv a taggák furcsa remetéje iránt, aki egy Valpurgis-éjt idéző sejtelmes pillanatban úgy toppan be irdatlan erdőrengéteiből a táborfűz mellett szendergő katonák közé, mintha egyenesen a trollok, manók birodalmából érkezne. Pedig „csak ember”, hegylakó. Ideüzte a sorsa, családjának tragikus pusztulása, miként egy másik különös szerzetet, a kínait, meg kegyetlen balszerencséje: elszerezte tőle a feleségét testvére. Kurosawa filmje azt a fölkaparó, to-

rokszorító tanulságot példázza, hogy az ember élete nagy csalódásaiból kimene-külhet a természetbe, ott viszont más törvények érvényesülnek, s ezek ha adott esetben kegyetlenebbek is, mindig tisztán, egyenesen, szemtől szemben nyilatkoznak meg. A természet farkastörvényeiről táplált ősi nosztalgiáink, Kipling könyvének és más, jobbára gyermekkorú olvasmány-elméleteknek hatására őrzött nosztalgiáink élednek újra — és kapnak egyszersmind kontroll-élményt is. A gold kifinomult természetismerete (mely az expedíciókban hányszor de hányszor segíti ki a civilizált környezetből idekerülték tapasztalatlanságát) tulajdonképpen az egyetlen és az utolsó hid az életbe: ha ennek a hidnak eresztékei elkopnak, tartópillérei meglazulnak, nincs tovább, a természeti ember halálra ítéltetett. Így lesz végzet Derszunak is a megromló látása, hiába menekül be a városba, képtelen már ott megszokni, s visszatérése a vadonba végleg megpecsételi sorsát, legfeljebb magát vigasztalhatja, ha végzetét az erdők szellemének tulajdonítja.

Kurosawa filmjének hatása ugyanabban a sejtlemességben, talányosságban, emberérvényű természeti jelképeiben tetszik föl igazán, melyeket korábbi alkotásaiban is megcsodálhatunk. Bravúrosan teremt csendhelyzeteket, tartalmasakat, gondolatteremtőket, mint a befagyott tó fölött nyargaló szelek, a bíborban leáldozó napkorong veszélyes csöndjei, vagy éppen a sűrűn hallgató erdő, melyet föl-fölszaggat a farkasok vonyítása. Természeti képeit (A, Nakai és J. Gantman csodálatos fotói) sohasem önmagukban és önmagukért festi a vászonra, hanem

A koncertmester

Mestere hangszerének, mestere a zenekari muziká-lásnak, tanítómestere sok szolamitársának, felelőse a csiszolt hangzásnak, a tiszta hangolásnak. A mindenkori karmester első segítőtje, akivel üdvözlőn és köszönettel kezét szorítanak, vonócsúcsának fehér villanását vigyázzák a vonósok, dallamformálását követik, másolják a többiek: „primus inter primas”, első az elsőhegedűsök közt, s egyben első embere a zenekari művészkollektívának.

Várnagy Lajos hegedűművész (Zsolt Nándor és Waldbauer Imre egykori tanítványa) éppen három évizede áll Szeged zenei életének szolgálatában; 1946-ban került Vaszy Viktor zenekarába, fél évvel később már szolamvezető, 1948-tól kezdve pedig első koncertmester. Előbukkannak, feltolulnak, sorakoznak az emlékek. Zene-s emlék valamennyi, a muzsikuss emlékezetének gazdag archívuma: Mengelberg, Kleiber, Failoni, Fricay a budapesti évekből; kamarapartnernek sora mostanáig: Herz Ottó, Hajdú István, Rácz Lili, Antal István, Bó-dás Péter, aztán az emléktár-díszhelyén őrzött előadások, az izzó levegőjű operaesték Vaszy Viktor pálcája alatt, a Rózsavag, a szabadtéri Aida, a csodálatos Tynes-szal és Verdi Requiemje.

Gyakran kelt fel a koncertmesteri székéből, hogy versenyművek szolizistájaként titkokat mondjon el Bachról, Beethovenről, Mendelssohn-ról, az annyira szívéhez kötött Brahmsról és Hacsaturján izgalmas világáról. Kamaras-tíj mindig élményt jelentenek, a zenés együttlének oly ritka, értékes percei, amikor a zene bonyolult szöveve egyszerre érthetővé válik, őt és vele hallgatóit eltölti a legszebb, legkomolyabb játék tiszta öröme.

Mi, akik évek, évtizedek óta vele muzikálunk, kezdetben elfogódottan csodál-tuk Várnagy tanár úr remekbeszabott szolizit, aztán megpróbáltuk utánozni zene-lészmódját, mert bár sosem erőszakolta ránk zenei meg-oldásait, azok oly magától értetődőnek tünnek, hogy természetesen volt követni őket.

Faust kavatínájának hegedű-szolizója az előadásnak mindig egyik fénypontja volt, a tiszta szépség előtt megren-dült áhitatos szerelem hang-budapesti évekből; kamarapartnernek sora mostanáig: Herz Ottó, Hajdú István, Rácz Lili, Antal István, Bó-dás Péter, aztán az emléktár-díszhelyén őrzött előadások, az izzó levegőjű operaesték Vaszy Viktor pálcája alatt, a Rózsavag, a szabadtéri Aida, a csodálatos Tynes-szal és Verdi Requiemje.

Gyakran kelt fel a koncertmesteri székéből, hogy versenyművek szolizistájaként titkokat mondjon el Bachról, Beethovenről, Mendelssohn-ról, az annyira szívéhez kötött Brahmsról és Hacsaturján izgalmas világáról. Kamaras-tíj mindig élményt jelentenek, a zenés együttlének oly ritka, értékes percei, amikor a zene bonyolult szöveve egyszerre érthetővé válik, őt és vele hallgatóit eltölti a legszebb, legkomolyabb játék tiszta öröme.

mentek, de maradtak is neveltjei közül annyian, hogy most, mikor egészsége érdekében megválnak a koncertmesteri pultról, és idejét, energiáját teljes egészében az oktatásnak kívánja szentelni, ott ülnek a volt Várnagy-tanítványok a zenekar koncertmesteri székében, hegedű- és brácsaszolamvezetői posztjain, a prim- és szekundhegedűsök szolamaiban, és továbbviszik, ápolják, gyümölcsöztetik stílusát, a korszerű hegedűlést.

Milyen is a korszerű hegedűjáték? Mikor arról beszélgetünk, nehezen nyilatkozik, hisz a téma oly bonyolult, hogy akár egy értekezés bőséges anyaga is lehetne. Próbáljuk legalább azokat a jegyeket megragadni, melyek első hallásra feltűnnek. Az század első felének aprózó, magyarázató, csúszkáló, gyakran egyénieskedő modorával szemben egyszerű, nagyívű, éneklő, tisztarajzú hangzás, melynek mértéke az emberi lélegzet, lélektől lélekig szálló dalolás, ahol a technika, a kiművelt balkézbillentés és a természetes mozgású jobb kéz hű szolgálja a zenének: a legemberibb művészetnek egy olyan világban, mely sokat szenvedett az embertelenség démonaitól.

Hiába tagadnánk, nehéz a szívünk, mikor koncertmesterünköt most elköszöntünk. De köszöntjük ugyanakkor a művészt és pedagógust, aki előtt még sok feladat, és bizonyára sok siker áll, és kívánjuk pályája további évtizedeihez jó erőt, egészséget.

Mészáros László

Várnagy Lajos hegedűművész, a Szegedi Szimfonikus Zenekar koncertmestere megválnak a társulattól. Ebből az alkalomból kollegái, barátai, holnap, pénteken délután 6 órakor köszöntik és búcsúztatják a zenekar Festő utcai székházában.

Mészáros Dezső szoborkiállítás

Az Esztergomi Vármúzeum ünnepségen bevezetőt mond Kótay Ernő festőművész, Mészáros Dezső szobortárlatát dr. Bodrogi Tibor, a Magyar Tudományos Akadémia néprajzi kutatócsoportjának igazgatóhelyettese nyitja meg.

Tengeri sirályok a Tiszán

Megjötték a Tiszára, mint minden évben, nyár végén az ezüstsirályok. A mi dan-kasirályunknál jóval teste-sebb, szinte kisebb lúdnagy-ságú madarak. Igen tetszetősek, amint a vizen úszva labdakönnyűséggel lebegnek. Távolabbról fehéreknek látszanak. Ha azonban jobban megközelítjük őket, feltűnik hamuszürke szárnyuk, hatalmas, sárga csőrük, amelyet piros folt ékesít. Emberközelséghez szokott madár, ezért meglehetősen közel engedti magához a csónakot, hajót.

A vízről játszi könnyedséggel röppennek fel az ezüstsirályok. Nagy méreteik ekkor valóban szembetűnők. Majdnem méternyi feszta-volságú szárnyakkal kecsesen röpülnek, szinte úsznak a levegőben. Gyakran vitor-láznak, néha függőgetnek és utána lecsapnak a víz szí-nére, a megpillantott táplá-léokra.

Valószínűleg éppen a tápláléktömegnek köszönhető, hogy ez a máskor magányo-san, vagy elszórtan, csekély

számban jelentkező madár, most kis csapatban és huzamosabb időn át, mintegy hete tartózkodik a szegedi folyószakaszon. „Szóke” Tiszánkon ugyanis napok óta egy másik zöld „folyó” úszik a torkolat felé. A folyószakasz felsőbb részén állóvizet engednek be a Tiszába, amely igen nagy mennyiségű — sok-sok tonnányi — úszó hínárt (békalencsét, rucaörömöt, borzhínárt), és közte egyéb anyagot, hulladékot, törmelékét tartalmaz. Erre járnak az ezüstsirályok. Valószínűleg az úszó zöld szőnyegben talált táplálék kedvükre való és ezért veszte-gelnek a mi vizeinken.

Az ezüstsirály is, mint a sirályok általában, minden-évi. Olyan a guszta, mint a varjaknak. Szereti ugyan a halat, de minden vizen úszó hulladékot elfogyaszt. A vízparton rovarászik, réteken, legelőken egeret, sáskát, szöcskét eszik, szinte mindig éhes, Falánk állat.

A skandináv és angol ten-gerpartokon, meg a Fekete-tenger partján költ. Az ezüstsirályt is ott látjuk a

csapongó madarak között, amelyek a norvég fjordok-ban, vagy — költözéskor — az Adrián kísérik a hajókat, miközben egymás közt csúnya, nyávogó hangon porlekednek, vagy rekedt kiáltással csapnak le minden vízbe hulló tárgyra. A fekete-ten-geri kikötők közönséges ma-dara. Konstancában ugyan-úgy fészkel az épületek ki-szögelsein, tetőnyílásaiban, a kéményeken, mint nálunk a házi galambok, illetőleg a gólyák.

Költőz és kóborló madár. Fiókái felnevelése után szívesen csatangol a szárazföld belsejében, ahol egyik álló-vízről a másikra száll. (Jelenleg is tartózkodik a szegedi Fehér-tón néhány példány.) Kóborlásain szívesen követi a nagyobb folyók vonalát. A hozzánk látogatók valószínűleg a Duna delta-vidékéről valók. A Duna, majd a Tisza folyását követve, sok száz kilométert tettek meg, amíg hozzánk érkezve elhozták a tenger üzenetét.

Dr. Marián Miklós